

TÔN GIÁO TRONG ĐOÀN KẾT, ĐỒNG THUẬN XÃ HỘI Ở CÁC TỈNH VÙNG BẮC TRUNG BỘ VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA

TS. PHẠM THANH HẰNG^(*)

Ngày nhận bài: 05/10/2023

Ngày thẩm định: 10/10/2023

Ngày duyệt đăng: 15/11/2023

Tóm tắt: Đoàn kết, đồng thuận xã hội luôn là nền tảng duy trì sự ổn định, phát triển xã hội, trong đó đoàn kết, đồng thuận tôn giáo là một trong những yếu tố quan trọng kiến tạo nên đoàn kết, đồng thuận xã hội. Bắc Trung Bộ là khu vực đa dạng tộc người và đa dạng tôn giáo. Do đó, vấn đề hóa giải sự khác biệt, hạn chế mâu thuẫn, xung đột, phát huy vai trò của tôn giáo trong việc tạo dựng sự hòa hợp dân tộc được đặt ra bức thiết. Bài viết nhận diện sự cần thiết của việc phát huy vai trò của tôn giáo trong đoàn kết xã hội ở các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ, phân tích làm rõ những vấn đề đặt ra hiện nay, từ đó đề xuất một số giải pháp khả thi.

Từ khóa: Bắc Trung Bộ; đoàn kết, đồng thuận xã hội; tôn giáo

Bắc Trung Bộ là dải eo thắt nằm vắt ngang “đất nước hình chữ S” với 06 tỉnh là Thanh Hóa, Nghệ An, Hà Tĩnh, Quảng Bình, Quảng Trị và Thừa Thiên Huế. Các tỉnh ở Bắc Trung Bộ đều có đặc điểm chung là có các vùng đồng bằng, trung du, miền núi, miền biển và biên giới. Chính vì vậy, đây là khu vực giữ vị trí chiến lược quan trọng về chính trị, kinh tế, quốc phòng, an ninh và đối ngoại của đất nước. Vùng Bắc Trung Bộ là nơi cư trú của 25 dân tộc. Người Kinh sống chủ yếu ở đồng bằng ven biển, vừa gắn liền với văn hóa duyên hải của cư dân miền sông nước, vừa gắn liền với văn hóa nông thôn đồng bằng. Các dân tộc ít người như Thái, Mường, Tày, Mông,

Chăm, Bana, Xêđăng,... chủ yếu sinh sống trên các vùng núi, gò đồi phía Tây. Nhìn chung, cư dân vùng Bắc Trung Bộ nhất là cư dân sinh sống ở vùng cao, biên giới, hải đảo có đời sống khó khăn với chỉ tiêu phát triển dân cư xã hội thấp hơn các khu vực khác trong cả nước.

Với vị trí địa chiến lược và đặc điểm đời sống kinh tế, xã hội còn nhiều khó khăn; một số phần tử cực đoan trong nước và nước ngoài đã lợi dụng vấn đề dân tộc, tôn giáo để xuyên tạc quan điểm của Đảng và chính sách của Nhà nước, lôi kéo một bộ phận tín đồ chống đối chính quyền, gây chia rẽ khối đại đoàn kết dân tộc. Bên cạnh đó, một số vụ việc khiếu kiện tôn giáo liên quan đến đất đai, cơ sở thờ tự và hoạt động phức tạp của các nhóm phái chưa được công nhận cũng dẫn tới tình trạng mất ổn định an ninh chính trị và an toàn xã hội tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ.

^(*) Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh

Xuất phát từ những vấn đề này, những năm gần đây, vấn đề tôn giáo đã và đang trở thành một trong những nội dung hết sức quan trọng, đóng vai trò tiên quyết trong giải quyết hiệu quả mâu thuẫn, xung đột xã hội, góp phần tạo nên sự đoàn kết, đồng thuận tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ.

1. Tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ

Vùng Bắc Trung Bộ hiện nay có 04 tôn giáo lớn được thừa nhận là Phật giáo, Công giáo, Tin Lành và Cao Đài (Phật giáo, Công giáo có mặt trên toàn khu vực, Tin Lành và Cao Đài chủ yếu tồn tại ở Thanh Hóa và Thừa Thiên Huế). Ngoài sự hiện diện của các tôn giáo hợp pháp, Bắc Trung Bộ cũng là mảnh đất sinh sôi của 10 hiện tượng tôn giáo mới chưa được thừa nhận, như Hội Thánh Đức Chúa Trời Mẹ, Pháp Môn Diệu Âm, Tân Thiên Địa, Đạo tràng Pháp hoa, Thanh Hải Vô Thượng Sư,.. So với khu vực Bắc Bộ và Nam Bộ, vùng Bắc Trung Bộ kém xa về mức độ đa dạng hóa tôn giáo. Tuy nhiên, nói như vậy không có nghĩa, vùng Bắc Trung Bộ không tồn tại hoặc ít xảy ra những vấn đề phức tạp liên quan đến tôn giáo, trong đó đáng chú ý là sự kích động, chỉ đạo từ các tổ chức tôn giáo trong nước và nước ngoài với động cơ chính trị núp dưới vỏ bọc tôn giáo. Nhiều vụ việc phức tạp kéo dài đặt ra những vấn đề nan giải cho công tác quản lý của các cấp chính quyền thời gian qua.

Một số vụ khiếu kiện liên quan đến đất đai, cơ sở thờ tự của Công giáo đã ảnh hưởng nghiêm trọng đến đời sống chính trị, kinh tế, xã hội tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ. Những vụ việc này nếu không được giải quyết kịp thời sẽ gây ra tâm lý nghi ngờ trong xã hội về chủ trương của Đảng và chính sách của Nhà nước, dễ tạo thành kẽ hở để

các thế lực thù địch lợi dụng, cáo buộc Việt Nam vi phạm tự do, dân chủ, nhân quyền, đàn áp tôn giáo. Thêm nữa, nhiều vụ việc kéo dài sẽ khiến sản xuất đình trệ, nhiều dự án chậm tiến độ, ảnh hưởng trực tiếp đến phát triển kinh tế của địa phương. Nghiêm trọng hơn, từ khiếu kiện tôn giáo có thể dẫn tới mâu thuẫn, xung đột xã hội, tạo nên sự xô xát, phản ứng tiêu cực, đe dọa, hành động quá khích để chống đối lại chính quyền⁽¹⁾.

Đặc biệt, từ sau sự cố ô nhiễm môi trường biển miền Trung do Công ty trách nhiệm hữu hạn Hưng Nghiệp Formosa Hà Tĩnh gây ra vào tháng 4/2016, nhiều vụ tụ tập, biểu tình, gây rối an ninh trật tự tại giáo phận Vinh (gồm 03 tỉnh Nghệ An, Hà Tĩnh, Quảng Bình) đã liên tiếp diễn ra. Một số lực lượng cực đoan trong Công giáo thậm chí còn kích động giáo dân tấn công, gây thương tích cho cán bộ công an làm nhiệm vụ, gây sức ép với chính quyền tại cơ sở để đòi khiếu kiện Formosa ra Tòa án hình sự quốc tế.

Trong Phật giáo, tiêu biểu như vấn đề thành viên trong Ban lãnh đạo của “Giáo hội Phật giáo Việt Nam thống nhất” vẫn nhen nhóm âm mưu khôi phục lại tổ chức này, lựa chọn thời cơ thuận lợi để tiến hành các hoạt động chống đối lại chính quyền và Giáo hội Phật giáo Việt Nam. Một nhóm tăng sĩ, tăng đoàn tại Thừa Thiên Huế có những hoạt động chống phá Đảng và Nhà nước rất quyết liệt. Họ phát tán tài liệu vu cáo Đảng và Nhà nước đàn áp “Giáo hội Phật giáo Việt Nam thống nhất”. Họ còn viết thỉnh nguyện thư gửi Ủy ban Tự do Tôn giáo quốc tế Hoa Kỳ để gây áp lực với Nhà nước về vấn đề tự do tôn giáo. Ngoài hoạt động chống phá của các nhóm cực đoan là vấn đề tổ chức gia đình Phật tử⁽²⁾ ở Thừa Thiên Huế muốn tách ra trở

thành một đoàn thể độc lập, không chịu sự quản lý của Nhà nước và Giáo hội Phật giáo Việt Nam. Nhóm này bất hợp tác với Ban Hướng dẫn gia đình Phật tử của Giáo hội Phật giáo Việt Nam, công khai ủng hộ, hậu thuẫn cho hoạt động gây rối chính quyền của “Giáo hội Phật giáo Việt Nam thống nhất”.

Thực tế này cho thấy, vùng Bắc Trung Bộ trở thành trọng điểm cho hoạt động lợi dụng tôn giáo của các lực lượng phản động. Những hoạt động tôn giáo phức tạp này đã gây ra mất đoàn kết, chia rẽ dân tộc, tôn giáo, gây ảnh hưởng xấu đến an ninh chính trị, xã hội. Do đó, để phát huy vai trò của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ, những vấn đề cần hướng tới giải quyết hiện nay là câu hỏi lớn đặt ra đối với các cấp chính quyền trong công tác tôn giáo.

2. Vấn đề đặt ra từ việc phát huy vai trò của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội ở các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ

Tìm hiểu về tình hình hoạt động của các tôn giáo chủ yếu tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ, có thể nhận thấy một số vấn đề nổi cộm đang ảnh hưởng nghiêm trọng đến vai trò của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội ở các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ:

Một là, vấn đề hạn chế trong nhận thức về tôn giáo và chính sách tôn giáo của hệ thống chính trị cơ sở cũng như đội ngũ chức sắc, chức việc, nhà tu hành các tôn giáo tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ

Hệ thống chính trị cấp cơ sở vùng đồng bào tôn giáo ở nhiều địa phương còn thiếu và yếu, chưa đáp ứng được nhiệm vụ của công tác quản lý kinh tế - xã hội nói chung, công tác tôn giáo nói riêng. Ở cấp tỉnh, bộ máy làm công tác quản lý nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo còn chưa ổn định, số cán bộ phụ trách còn mỏng, chưa đáp ứng được

yêu cầu của công việc. Ở cấp huyện và cấp xã, cán bộ làm công tác quản lý nhà nước về tín ngưỡng, tôn giáo đa phần là kiêm nhiệm, chưa được đào tạo bài bản về trình độ chuyên môn, nghiệp vụ chuyên sâu về tôn giáo, dẫn tới chất lượng tham mưu cho cấp ủy, chính quyền còn thấp, chưa kịp thời, thiếu nhạy bén. Thêm vào đó, điều kiện, phương tiện, nguồn kinh phí đảm bảo cho công tác quản lý nhà nước về tôn giáo tại nhiều địa phương chưa đáp ứng yêu cầu đặt ra. Chính vì vậy, nếu xét về lâu dài, cơ cấu tổ chức và bộ máy làm công tác quản lý nhà nước về lĩnh vực tín ngưỡng, tôn giáo như hiện tại sẽ rất khó đáp ứng được nhu cầu hoạt động tín ngưỡng, tôn giáo đa phương, nhiều chiều của các giai tầng trong xã hội và thực tiễn đời sống tôn giáo sôi động trong bối cảnh đa dạng hóa, toàn cầu hóa hiện nay.

Từ nhận thức hạn chế của cán bộ và bộ máy cấp cơ sở dẫn tới việc chỉ đạo, điều hành, giải quyết những vấn đề tôn giáo ở một số địa phương còn lúng túng, né tránh, đùn đẩy trách nhiệm cho cấp trên. Công tác thông tin, báo cáo lên cơ quan chức năng còn chậm dẫn tới sự phối hợp để giải quyết vấn đề xảy ra thiếu hiệu quả. Mối quan hệ phối hợp giữa các cấp, các ngành, từ tỉnh đến cơ sở trong việc đáp ứng nhu cầu tín ngưỡng, tôn giáo của người dân và xử lý các vụ việc tôn giáo mới phát sinh còn thiếu tính chặt chẽ và nhất quán. Điều này dẫn tới hiệu lực, hiệu quả của công tác quản lý nhà nước về tôn giáo bị giảm sút đáng kể.

Nhận thức của đội ngũ chức sắc, chức việc, nhà tu hành các tôn giáo đối với chính sách, pháp luật về tín ngưỡng, tôn giáo chưa cao, dễ bị kích động, lợi dụng bởi các cá nhân chống đối và các nhóm cực đoan.

Một số linh mục, giám mục Công giáo có thái độ thiếu thiện chí đối với chính quyền, lợi dụng các mâu thuẫn trong cộng đồng, các vụ việc phức tạp nảy sinh trong xã hội, những sơ hở trong việc thực thi pháp luật của các cấp chính quyền để liên kết với cá nhân, tổ chức cực đoan trong nước và nước ngoài, kích động giáo dân vi phạm pháp luật, gây bất ổn về an ninh trật tự. Một số linh mục, giám mục lôi kéo tín đồ không thực hiện nghĩa vụ công dân, không đi bầu cử, chỉ đạo các thành viên của Hội đồng mục vụ giáo xứ rút khỏi danh sách bầu cử hoặc bỏ phiếu cho đại biểu được chỉ định trước. Ở một số tỉnh vùng Bắc Trung Bộ còn có tình trạng chức sắc Công giáo chống đối chính quyền, dẫn dắt các linh mục của giáo phận không tham gia vào đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân; không tham gia các phong trào do chính quyền địa phương phát động, không treo cờ Tổ quốc trong các dịp lễ, tết; không tham gia Ủy ban đoàn kết Công giáo cũng như không được đứng trong hàng ngũ của Đảng. Thậm chí, người Công giáo được kết nạp vào Đảng còn bị một số linh mục chỉ đạo giáo dân cô lập, buộc họ phải viết đơn xin ra khỏi Đảng.

Nhóm tăng đoàn tại Thừa Thiên Huế tổ chức nhiều hoạt động gây thanh thế, chống đối Ban Trị sự Phật giáo tỉnh Thừa Thiên Huế, ráo riết thực hiện ý đồ tái lập “Giáo hội Phật giáo Việt Nam thống nhất”.

Trong thời điểm dịch COVID-19 diễn biến phức tạp, một bộ phận chức sắc, nhà tu hành Công giáo tại tỉnh Hà Tĩnh và tỉnh Nghệ An đã cố tình tổ chức các hoạt động hành lễ, thu hút sự tham gia đông đảo của tín đồ, không tuân thủ nguyên tắc 5K, vi phạm các quy định về phòng, chống dịch bệnh của Nhà nước, làm tiềm ẩn nguy cơ phát tán dịch bệnh.

Hai là, quan hệ giữa chính quyền với một bộ phận chức sắc, tín đồ các tôn giáo ở các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ đang tồn tại những “khoảng cách”

Những năm gần đây, công tác tuyên truyền, vận động, tranh thủ hàng ngũ chức sắc, chức việc và những người có uy tín trong Giáo hội đã được chú trọng tại các địa phương và bước đầu có những chuyển biến tích cực. Các cuộc tiếp xúc, gặp gỡ trên tinh thần cởi mở, hợp tác đã mở ra quan hệ gắn kết, đồng thuận hơn giữa chính quyền và Giáo hội (mối quan hệ giữa chính quyền tỉnh Quảng Bình, tỉnh Hà Tĩnh với Tòa Giám mục giáo phận Hà Tĩnh, mối quan hệ giữa chính quyền tỉnh Hà Tĩnh với Ban Trị sự Phật giáo tỉnh Hà Tĩnh,...). Phần lớn chức sắc, tín đồ các tôn giáo hoạt động tuân thủ các quy định của Luật Tín ngưỡng, tôn giáo năm 2016, ngày càng thể hiện thái độ tôn trọng, thân thiện với chính quyền các cấp, phối hợp với chính quyền giải quyết các vướng mắc trên tinh thần hài hòa quyền lợi của người dân với các quy định của pháp luật, hướng tới bảo đảm lợi ích chung của địa phương. Họ ủng hộ các chính sách phát triển kinh tế - xã hội tại địa phương và tham gia đóng góp nhất định cho các phong trào xây dựng nông thôn mới.

Tuy nhiên, về phía chính quyền, tại một số địa phương vẫn còn tình trạng cán bộ cơ sở ngại tiếp xúc, vận động, hướng dẫn người đứng đầu cơ sở tôn giáo thực hiện các quy định của pháp luật. Điều này dẫn tới việc quản lý chức sắc tôn giáo trên địa bàn một số tỉnh còn khá lỏng lẻo, chưa tiếp cận và tranh thủ được người đứng đầu hoặc người có uy tín trong tổ chức tôn giáo hiệu quả, tạo ra “khoảng cách” giữa chính quyền cơ sở và chức sắc tôn giáo.

Về phía tôn giáo, một bộ phận chức sắc, tín đồ vẫn có thái độ thành kiến, không thiện cảm với chính quyền,

chủ động bất hợp tác, xa lánh, có tư tưởng kỳ thị với chính quyền, tự tạo lập “khoảng cách” khá lớn với chính quyền, không chấp hành các quy định của pháp luật. Một số chức sắc của Phật giáo và Công giáo không hợp tác với chính quyền trong việc giải quyết các vấn đề liên quan đến sinh hoạt tôn giáo, đất đai, xây dựng công trình tôn giáo, tổ chức một số hoạt động không xin phép cấp có thẩm quyền. Họ còn phát tán tài liệu trong tín đồ nhằm rao giảng, tuyên truyền chống đối, bôi xấu Đảng, Nhà nước. Đặc biệt, một số khác còn sử dụng không gian mạng xã hội đăng tải, chia sẻ bài viết có nội dung sai trái và xuyên tạc nhiều vấn đề chính trị - xã hội (bầu cử đại biểu Quốc hội, đại biểu Hội đồng nhân dân các cấp; chủ trương làm thẻ căn cước công dân gắn chip; công tác phòng, chống dịch COVID-19 của các cấp, các ngành). Nghiêm trọng hơn, bộ phận chức sắc, tín đồ trong nước liên kết với các thế lực thù địch nước ngoài để gây áp lực với chính quyền về vấn đề dân tộc, tôn giáo, dân chủ, nhân quyền.

Ba là, xuất hiện những yếu tố bất ổn về tình trạng vi phạm pháp luật liên quan đến tôn giáo, lợi dụng tôn giáo chống phá Đảng và Nhà nước

Thời gian qua, bên cạnh các hoạt động tôn giáo tuân thủ theo đúng hiến chương, điều lệ của tổ chức và pháp luật của Nhà nước, ở vùng Bắc Trung Bộ còn một số tổ chức tôn giáo vi phạm các quy định liên quan đến sinh hoạt tín ngưỡng, tôn giáo, không tuân thủ các quy định về phòng, chống dịch COVID-19 trong tổ chức các cuộc lễ, đưa đón linh mục chuyển chuyên từ giáo xứ cũ đến giáo xứ mới.

Bên cạnh đó, hoạt động mua, bán, lấn chiếm, chuyển nhượng, hiến tặng đất trái phép liên quan đến tôn giáo; vi phạm trong xây dựng, sửa chữa, cải

tạo, nâng cấp cơ sở tôn giáo, cơ sở tín ngưỡng. Một số tổ chức tôn giáo có nhu cầu coi nới, mở rộng khuôn viên cơ sở thờ tự, xây dựng nhà thờ, sân chơi, sân thể thao với diện tích đất vi phạm khá lớn. Một số tổ chức chưa phối hợp với các ngành chức năng trong việc làm thủ tục đề nghị cấp giấy chứng nhận quyền sử dụng đất. Một số tín đồ tôn giáo lấy tư cách công dân nhận chuyển nhượng, mua bán đất để xây dựng công trình tôn giáo trái quy định của pháp luật. Tình trạng “cải gia vi tự”, xây dựng cơ sở tôn giáo không phép hoặc sai phép tồn tại khá phổ biến. Điển hình như việc người dân xây dựng công trình tôn giáo (chùa) tại khu vực đất ở của gia đình; người dân treo biển chùa, tự ý đưa tượng Phật, lập điện thờ tại nhà riêng, coi đây là cơ sở tôn giáo để hoạt động tôn giáo. Thêm nữa, tại một số cộng đoàn của dòng tu Công giáo mở các điểm nuôi dạy trẻ, điểm tử thuốc, phòng khám khi chưa được cơ quan có thẩm quyền cấp phép. Một số giáo xứ, giáo họ Công giáo xây dựng nhà vượt lũ, nhà hưu dưỡng linh mục trái phép, vi phạm pháp luật về đất đai, xây dựng. Một số chùa Phật giáo xây dựng nhà tăng, giáo họ Bồng Lai, xây dựng nhà giáo lý không có cấp phép của chính quyền. Ngoài ra, hoạt động lấn chiếm đất công, đòi lại đất đai, cơ sở thờ tự của tôn giáo, nhất là Công giáo vẫn tiếp tục diễn biến phức tạp.

Đáng lưu ý là sự xuất hiện một số vụ việc liên quan đến lợi dụng tôn giáo chống phá Đảng và Nhà nước. Một số chức sắc tôn giáo cực đoan lợi dụng những khó khăn, vướng mắc trong thực hiện nhiệm vụ của hệ thống chính trị cơ sở để rao giảng, xuyên tạc quan điểm, chính sách của Đảng và Nhà nước, kích động tín đồ chống đối chính trị, không tham gia bầu cử (tiêu biểu như vụ việc của một số linh mục quản xứ tại tỉnh

Nghệ An). Nhiều vụ việc phức tạp có liên quan đến Công giáo, chủ yếu tập trung vào vấn đề kích động, o ép giáo dân không đồng thuận và có hành vi cản trở, bất hợp tác với chính quyền địa phương, gây mất an ninh trật tự tại địa phương. Một số linh mục Công giáo tỏ thái độ bất bình, phản ứng với Nhà nước, lợi dụng việc giảng đạo tại các buổi lễ để tuyên truyền, xuyên tạc về tình hình đất nước và bôi xấu chế độ.

Bốn là, vấn đề mâu thuẫn trong nội bộ tổ chức tôn giáo, gây mất đoàn kết nội bộ, ảnh hưởng đến khối đại đoàn kết dân tộc, tạo cơ sở cho sự can thiệp, kích động, gây chia rẽ từ các lực lượng cực đoan trong và ngoài nước

Đối với Phật giáo, trong nhiều năm qua tại vùng Bắc Trung Bộ, ngoài vấn đề ủng hộ sự tái lập của “Giáo hội Phật giáo Việt Nam thống nhất”, công khai chống đối Giáo hội Phật giáo Việt Nam và sự phân hóa trong nội bộ huynh trưởng, đoàn sinh của tổ chức Gia đình Phật tử⁽³⁾, vấn đề mâu thuẫn nội bộ của Phật giáo tại các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ chủ yếu liên quan đến sự tranh giành quyền lực trong nội bộ tổ chức trước các kỳ Đại hội; sự không đồng thuận giữa tăng sĩ, Phật tử và chính quyền địa phương với Ban trị sự Giáo hội Phật giáo Việt Nam cấp tỉnh trong các quyết định bổ nhiệm sư trụ trì, cử chức sắc Phật giáo thực hành nghi lễ tại chùa.

Đối với Công giáo, một số linh mục quản xứ có mâu thuẫn với các thành viên của Hội đồng mục vụ giáo xứ xuất phát từ nhiều vấn đề nội bộ. Chẳng hạn, vấn đề linh mục quản xứ giám sát, quản lý kinh phí xây dựng nhà thờ giáo xứ; điều chỉnh nhân sự nhằm đưa các trường hợp thân cận vào giữ các chức vụ trong Hội đồng mục vụ và loại bỏ những thành viên không thân cận dù đã có nhiều đóng góp và có uy tín trong Hội đồng mục vụ. Điều này dẫn tới việc hình thành phe cánh và mâu thuẫn sâu

sắc trong hàng ngũ chức sắc, chức việc tại các giáo xứ, ảnh hưởng đến đồng thuận, đoàn kết xã hội trên toàn địa bàn, khu vực.

Năm là, một số nhóm phái chưa được công nhận và các hiện tượng tôn giáo mới hoạt động phức tạp

Hiện nay, tại vùng Bắc Trung Bộ có một số nhóm phái chưa được công nhận, như Báp tít Kinh Thánh, Báp tít Thiên Ái, Giáo hội Tin Lành Giám Lý,... và khoảng 10 hiện tượng tôn giáo mới (còn gọi là tà đạo, đạo lạ). Phương thức hoạt động của các nhóm phái và hiện tượng tôn giáo mới này khá phức tạp, đa dạng, chủ yếu lợi dụng các yếu tố tâm linh, tinh thần hoặc hoạt động từ thiện, nhân đạo để tuyên truyền, vận động người dân tin theo. Mặc dù số người tin theo các tôn giáo mới này không nhiều, song điểm đáng lưu tâm là nội dung giáo thuyết của một số nhóm phái và hiện tượng tôn giáo mới chứa đựng yếu tố phản văn hóa, trái với chuẩn mực đạo đức xã hội, đi ngược lại thuần phong mỹ tục của dân tộc, vi phạm pháp luật, gây ảnh hưởng xấu đến an ninh trật tự.

Những năm gần đây, các nhóm Tin Lành sinh hoạt tại gia về cơ bản hoạt động tuân thủ pháp luật, các hoạt động truyền đạo trái phép đã được kiểm soát chặt chẽ song vẫn tiềm ẩn nguy cơ phức tạp. Điển hình, Hội Thánh truyền giảng Phúc Âm tại một số địa phương đề nghị tén đồ các huyện miền núi quay phim chụp ảnh khi đi bỏ phiếu trong các kỳ bầu cử để tìm kiếm thiếu sót, sơ hở của chính quyền trong việc tổ chức bầu cử, từ đó tạo sức ép với chính quyền trong đăng ký sinh hoạt tôn giáo tập trung. Các điểm nhóm của Hội Thánh Đức Chúa Trời Mẹ ngày càng có nhiều hoạt động phức tạp, tinh vi, thường xuyên công khai tổ chức các buổi sinh hoạt tại nơi công cộng (như tại công viên, quảng trường, vỉa hè,...) để củng cố niềm tin, tạo thanh thế; tập trung lôi kéo tén đồ, thành phần nhắm tới là học sinh, sinh viên dễ dụ dỗ,

thậm chí đe dọa, không cho họ từ bỏ. Để đối phó với cơ quan chức năng, tôn giáo mới này thường xuyên thay đổi địa điểm tụ tập, người đứng đầu điểm nhóm thường là người am hiểu pháp luật, lợi dụng kẽ hở của pháp luật và việc không có các chế tài đủ sức răn đe để hoạt động.

Pháp Luân Công tích cực tăng cường các hoạt động phát triển số lượng điểm nhóm và người tham gia thông qua truyền miệng, tuyên truyền qua mạng xã hội bằng việc đăng tải các hình ảnh luyện tập của Pháp Luân Công, chia sẻ thông tin của người đứng đầu điểm nhóm để ai có nhu cầu luyện tập sẽ được hướng dẫn miễn phí,... Tại tỉnh Quảng Bình, một số đối tượng của Pháp Luân Công còn thông qua con đường bưu điện gửi tài liệu Pháp Luân Công đến các đồng chí lãnh đạo Sở Thông tin và Truyền thông, Báo Quảng Bình kèm theo đơn tố cáo, kiến nghị về việc các báo đài, cá nhân tuyên truyền sai sự thật về Pháp Luân Công, đề nghị lãnh đạo các cấp xem xét công nhận Pháp Luân Công. Đặc biệt, lợi dụng tình hình dịch bệnh COVID-19, các đối tượng cầm đầu từ nước ngoài tích cực tuyên truyền về lợi ích của việc luyện tập Pháp Luân Công đối với sức khỏe trên facebook với luận điệu chỉ có luyện tập Pháp Luân Công mới tránh được đại dịch COVID-19, mới có thể miễn nhiễm hoặc khỏi bệnh, từ đó gây dựng uy tín, phát triển tín đồ.

Sáu là, sự can thiệp từ các lực lượng nước ngoài vào hoạt động tôn giáo ở vùng dân tộc thiểu số tập trung ở khu vực phía Tây các tỉnh Thanh Hóa, Quảng Trị, Nghệ An

Trong bối cảnh toàn cầu hóa, mở cửa hội nhập quốc tế như hiện nay, khu vực thiểu số phía Tây là nơi có điều kiện kinh tế khó khăn, tỷ lệ đói nghèo cao, trình độ dân trí của người dân thấp, các thế lực phản động nước ngoài đã lợi dụng tập trung gây chia rẽ, phá hoại

khôi đại đoàn kết toàn dân tộc; gắn vấn đề dân tộc với vấn đề tôn giáo để kích động, gây tâm lý mặc cảm, thù hằn giữa đồng bào dân tộc thiểu số với đồng bào các dân tộc khác, tạo mâu thuẫn rạn nứt giữa nhân dân với cấp ủy, chính quyền địa phương, từ đó gây mất đoàn kết, phá vỡ ổn định xã hội.

Hoạt động tôn giáo trong vùng đồng bào dân tộc thiểu số, nhất là các huyện miền núi ở phía Tây, giáp với biên giới nước Cộng hòa dân chủ nhân dân Lào diễn biến khá phức tạp, trong đó nổi bật là hoạt động truyền đạo trái phép dọc tuyến biên giới, hoạt động mê tín, lệch chuẩn. Các đối tượng phản động lợi dụng niềm tin tôn giáo, sự cuồng tín, thiếu hiểu biết, nhận thức hạn chế của quần chúng nhân dân để tuyên truyền, lôi kéo người dân tin theo và thành lập nên các nhóm tôn giáo. Một số tổ chức, cá nhân tiến hành các hoạt động từ thiện xã hội nhằm mục đích truyền đạo ở các vùng xa xôi, hẻo lánh, có đông đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống, tiềm ẩn nhiều phức tạp. Mặc dù chưa hiện hữu nhiều vấn đề nghiêm trọng như yêu sách, chống đối chính quyền đòi thành lập nhà nước Mông tự trị ở khu vực Tây Bắc hay nhà nước Đê ga ở Tây Nguyên nhưng khu vực phía Tây các tỉnh Thanh Hóa, Quảng Trị, Nghệ An là nơi tập trung nhiều đồng bào dân tộc thiểu số sinh sống và giáp biên giới Cộng hòa dân chủ nhân dân Lào, do đó, đây cũng là địa bàn tiềm ẩn nhiều nguy cơ cho các hoạt động lợi dụng tôn giáo, dân chủ, nhân quyền của các thế lực thù địch bên ngoài nếu không có sự cảnh giác đấu tranh và vào cuộc của các cấp chính quyền.

Tựu trung lại, những vấn đề đặt ra từ việc phát huy vai trò của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội tại Bắc Trung Bộ cho thấy, tôn giáo đã và đang

trở thành yếu tố tiên đề khách quan cho sự ổn định và phát triển bền vững của khu vực Bắc Trung Bộ. Trong đó, nhận thức và giải quyết tốt vấn đề tôn giáo, đặt vấn đề tôn giáo trong mối quan hệ với các nguồn lực khác và phát huy vai trò của nó trong thực hiện mục tiêu, lý tưởng chung là nội dung hết sức quan trọng cần thống nhất trong tư tưởng và hành động, tạo sức mạnh và động lực bảo đảm thắng lợi quá trình xây dựng và phát triển đất nước nói chung và vùng đất Bắc Trung Bộ nói riêng.

Xuất phát từ những vấn đề nêu trên, để phát huy hiệu quả vai trò của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội ở các tỉnh vùng Bắc Trung Bộ cần tập trung một số giải pháp sau: *Thứ nhất*, nâng cao nhận thức của hệ thống chính trị và chức sắc, chức việc, nhà tu hành, tín đồ các tôn giáo về vai trò, ý nghĩa đặc biệt quan trọng của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội. *Thứ hai*, kiện toàn bộ máy quản lý nhà nước về tôn giáo, chú trọng quy hoạch, đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ cán bộ cấp cơ sở trực tiếp phụ trách công tác tôn giáo. *Thứ ba*, nâng cao hiệu quả công tác vận động chức sắc, tín đồ tôn giáo, xây dựng mối quan hệ tôn trọng, chia sẻ, cùng hợp tác giữa chính quyền với các tổ chức tôn giáo. *Thứ tư*, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho chức sắc, tín đồ tôn giáo; gắn kết cộng đồng tôn giáo với các chương trình thi đua yêu nước, phát triển kinh tế - xã hội tại địa phương trên cơ sở lợi ích chung của toàn xã hội. *Thứ năm*, giải quyết hài hòa các mâu thuẫn, xung đột liên quan đến tôn giáo thông qua đối thoại định kỳ hoặc đột xuất giữa chính quyền với các tổ chức tôn giáo để kịp thời tháo gỡ vướng mắc, từng bước tạo lập mối quan hệ gần gũi, tin cậy. *Thứ sáu*, xử lý kịp thời các vụ khiếu kiện

liên quan đến tôn giáo và tình trạng vi phạm pháp luật, lợi dụng tôn giáo chống phá Đảng và Nhà nước, sớm nắm bắt tình hình để có biện pháp ngăn chặn, đấu tranh hiệu quả⁽⁴⁾ □

⁽¹⁾ Lê Tâm Đắc, *Thực trạng khiếu kiện liên quan đến tôn giáo ở Việt Nam hiện nay*, Đề tài khoa học cấp cơ sở, Viện Tôn giáo và Tín ngưỡng, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 2020

⁽²⁾ Lê Văn Đính, *Gia đình Phật tử và vấn đề tăng cường đoàn kết, tập hợp thanh thiếu niên tín đồ Phật giáo ở nước ta hiện nay (qua khảo sát ở một số tỉnh Miền Trung)*, Luận án tiến sĩ Chính trị học, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Hà Nội, 2003, tr.142

⁽³⁾ Là một nhóm hoạt động theo quy chế và chịu sự hướng dẫn, quản lý của Ban hướng dẫn Gia đình Phật tử của Giáo hội Phật giáo Việt Nam, ủng hộ chủ trương, chính sách của Đảng, Nhà nước và Giáo hội Phật giáo Việt Nam, một nhóm muốn duy trì nội quy hoạt động cũ từ trước năm 1975, xem Gia đình Phật tử là một đoàn thể Phật giáo độc lập với Giáo hội Phật giáo Việt Nam.

⁽⁴⁾ Nguyễn Công Trí, *Vai trò của tôn giáo trong đoàn kết, đồng thuận xã hội ở các tỉnh Bắc Trung Bộ hiện nay*, Đề tài khoa học cấp Bộ, Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, năm 2021 - 2022